بررسی رویکرد بین المللی به درمان بیماری‌های شایع با استفاده از روش‌های مختلف طب مکمل

آزاده خونساری*[1]، کوروش گرجی[2]، فواد عبدالله پور[3]، سعید دهستانی[4]، آرمان موسوی[5]، بهرام دلفان[6]، معصومه منصوری[7]، مرضیه رشیدی[8]، مهدی بیرجندی[9]

1) کارشناس ارشد علوم گیاهی، مرکز تحقیقات داروهای گیاهی رازی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
2) استادیار دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
3) مربی دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
4) مربی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
5) دانشجوی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
6) دانشیار، مرکز تحقیقات داروهای گیاهی رازی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
7) دانشجوی بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
8) دانشجوی کارشناسی شیمی، عضو باشگاه پژوهشگران جوان دانشگاه آزاد اسلامی واحد خرم آباد
9) مربی دانشکده بهداشت، دانشگاه علوم پزشکی لرستان

تاریخ دریافت: 87/3/20 **تاریخ پذیرش: 87/11/13**

چکیده

مقدمه: امروزه از طب مکمل به طور گسترده در درمان استفاده شده و مقالات زیادی در زمینه فواید آن منتشر گشته، اما مواردی مبنی بر عدم مزایای آن نیز وجود دارند. این عدم توافق لزوم بررسی همه جانبه ای در مورد روش‌های مختلف طب مکمل را نشان می‌دهد، که هدف این تحقیق است.

مواد و روش ها: تعداد 71468 مقاله مرتبط با طب مکمل چاپ شده از سال 2000 به بعد در سایت‌های pubmed، sciencedirect و springer جستجو و ذخیره شدند. تمامی این مقالات مورد مطالعه قرار گرفته و روش‌های مختلف به کار برده شده، بیماری‌های مورد درمان گزارش شده، و نتیجه نهایی ذکر شده در مورد اثر درمانی طب مکمل تعیین شدند.

یافته های پژوهش: بیماریهای سیستم عصبی و مسائل روانی با 24/2درصد و استفاده از گیاهان با 30/1 درصد موارد به ترتیب شایعترین موضوع مورد درمان و روش مورد استفاده بودند. در مجموع 91/6 درصد مقالات به اثر مثبت ناشی از طب مکمل در درمان اشاره کرده و 44/8 درصد از همین مقالات ذکر شده بر لزوم تحقیقات بیشتر برای تعیین اثر و مکانیزم عمل روشهای طب مکمل تاکید داشتند.

بحث و نتیجه گیری: گزارش بسیار مثبت محققان از استفاده از طب مکمل در درمان بیماریهای شایع، لزوم توجه جدی به آموزش روشهای طب مکمل را نشان داده و اختلاف فاحش بین استفاده از روشهای مختلف طب مکمل و بیماریهای مورد درمان، نشان دهنده این است که رویکرد به طب مکمل می‌تواند تابعی از فرهنگ و قومیت باشد.

واژه های کلیدی: طب مکمل، درمان، تفاوت‌های قومی، پراکندگی جغرافیایی

***نویسنده مسئول:** کارشناس ارشد علوم گیاهی، مرکز تحقیقات داروهای گیاهی رازی، دانشگاه علوم پزشکی لرستان
E-mail: Khonsari_a@yahoo.com

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

مقدمه

از دوران باستان، روش های درمانی گوناگونی توسعه یافته اند که ما امروزه آن‌ها را روش های طب سنتی یا طب مکمل می نامیم(1). با انقلاب صنعتی و رشد دانش، این روش‌ها نیز همگام با پزشکی مدرن رشد کردند. به گونه ای که امروزه در سراسر دنیا از طب مکمل به طور گسترده ای در درمان بیماری‌های گوناگون استفاده می‌شود و در نتیجه مقالات زیادی در این زمینه منتشر می گردد(2،3،4). با توسعه حمل و نقل و ارتباطات، تبادل دانش و تجربیات اقوام مختلف در زمینه روش های گوناگون طب مکمل، با سرعت بیشتری ادامه پیدا کرد و امروزه مشخص شده است که در بین گروه های نژادی گوناگون، آسیایی‌ها بیشتر از سایر نژادها از طب مکمل استفاده می‌کنند. در بین گروه های سنی مختلف، جوانان و در بین گروه های جنسیتی، زنان بیشتر به استفاده از روش های مختلف طب مکمل علاقه نشان میدهند. همچنین در بین گروه های گوناگون اجتماعی، افراد دارای تحصیلات عالیه و امکانات مالی خوب، بیشتر از سایر گروه های مردمی به استفاده از روش های طب مکمل علاقه نشان می دهند (5)، به هر حال، باید توجه کرد که در تمامی جوامع بشری، روشهای گوناگونی برای طب مکمل وجود دارد (6، 7، 8، 9، 10، 11، 12، 13، 14، 15). اگر چه این اقبال جهانی که از نژاد، موقعیت جغرافیایی، فرهنگ، دین، جنسیت، سن و میزان تحصیلات بیماران مستقل است، می تواند بیانگر اثر مثبت درمانی روش های طب مکمل باشد،گاهی با مقالاتی مبنی بر عدم کارایی و یا وجود عوارض سوء ناشی از روش‌های طب مکمل نیزمواجه می شویم (16، 17، 18، 19، 20، 21، 22). این عدم توافق بین محققان مختلف، لزوم انجام یک بررسی همه جانبه در مورد روش‌های مختلف طب مکمل، بیماری‌های مختلف مورد توجه از نظر بیماران و درمانگران طب مکمل و ارزیابی میزان کارایی این روش های متنوع را نشان می‌دهد (23، 24، 25، 26، 27، 28، 29، 30، 31، 32)، که هدف از انجام این تحقیق نیز پاسخگویی به همین سئوالات است.

مواد و روش ها

برای انجام این مطالعه مروری سیستماتیک، مقالات منتشر شده در پایگاه های الکترونیکی اطلاعات Sciencedirect، PubMed و Springer مورد جستجو قرار گرفتند. این جستجو با توجه به اطلاعات مندرج در سایت انجمن بین المللی مطالعات complementary medicine و با استفاده از کلمات کلیدی Alternative medicine، Complementary medicine و Integrative medicine انجام شد. برای انجام مرور سیستماتیک مورد نظر این مطالعه که با استفاده از کلمات کلیدی فوق انجام گرفت، فقط مطالعاتی مورد بررسی قرار گرفتند که در مورد اثر یک روش درمانی مکمل در انسان انجام شده بودند. به علاوه، اگرچه این مطالعه به مقالات انگلیسی زبان محدود گشت اما در صورت مواجهه با مقاله غیر انگلیسی زبان، خلاصه آن مقاله به زبان انگلیسی ذخیره گشت و مورد بررسی قرار گرفت. شکل(1) نشان دهنده روش جستجوی مقالات است. کل فرایند جستجو و ذخیره سازی مقالات به طور همزمان توسط دو گروه مستقل انجام شده و فایل های حاصل به یک پوشه ی معین منتقل شدند تا خطای شخصی منجر به نادیده گرفتن مقالات، جبران گردد. برای جلوگیری از تکرار بررسی یک مقاله و حذف مقالات تکراری موجود در پایگاه های الکترونیکی اطلاعات گوناگون (Sciencedirect، PubMed و Springer)، مشخصات عمومی شامل نام، نام خانوادگی و آدرس پست الکترونیک نویسنده، نام کشور و محل انجام تحقیق نیز در نظر گرفته شدند. در پایان نیز تمامی این مقالات توسط گروهی متشکل از متخصصین رشته های زیست گیاهی، زیست جانوری، فیزیک پزشکی، فارماکولوژی، بیوشیمی، بهداشت و دانشجویان رشته های مختلف علوم پزشکی مورد مطالعه قرار گرفته و روش‌های مختلف طب مکمل به کار گرفته شده در هر یک از مقالات به همراه بیماریهای مورد درمان توسط این روش‌ها و نتیجه نهایی (موثر بودن یا بی تاثیر بودن) ذکر شده در مورد اثر درمانی روش طب تلفیقی به کار گرفته شده، تعیین گشتند. به همین منظور فراوانی هر یک از موارد ذکر

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

شده در فوق، به طور جداگانه محاسبه شد. در ادامه لازم به ذکر است که به دلیل اهمیت حیاتی اثرات جانبی و نیاز مبرم به وجود آگاهی کافی از مضرات احتمالی استفاده از برخی از روش های طب مکمل در درمان بیماری ها، توجه ویژه ای به ارزیابی اثرات جانبی، امنیت، سودمندی و قابلیت پذیرش این روش‌ها مبذول گردید. در پایان جمع آوری اطلاعات، تمامی نتایج به دست آمده، از جنبه‌های گوناگون مورد مقایسه و تجزیه و تحلیل آماری قرار گرفت.

یافته های پژوهش

نتیجه انجام جستجو در پایگاه‌های الکترونیکی اطلاعات ذکر شده، منجر به تعداد 71468 مقاله مرتبط با شاخه‌های گوناگون طب مکمل چاپ شده از سال 2000 به بعد از مطالعه این مقالات مشخص گردید که از بین انواع مختلف بیماری هایی که درمان آن‌ها با استفاده از روش های طب مکمل مورد توجه است، موضوع 23/7 درصد تمامی مقالات مورد بررسی جزو بیماری های سیستم عصبی و مسایل روانی قرار گرفتند که شایع ترین بیماری مورد درمان با استفاده از روش های گوناگون طب مکمل را تشکیل داد. رتبه دوم بیماری های مورد اشاره در این مقالات به بیماری های مربوط به کودکان، زنان و سالمندان (شامل طیف وسیعی از بیماری ها) بود که 13/2 درصد از کل مقالات در این گروه قرار می گرفتند. سایر موارد نیز به ترتیب عبارت بودند از: بیماری های مزمن و درد (12/2درصد)، سرطان (9/9 درصد)، بیماری های قلبی– عروقی (8/9 درصد)، بیماری های التهابی- ایمنی (8/8 درصد)، بیماری های اسکلتی– عضلانی (5/5درصد)، بیماری های عفونی (4/7درصد)، بیماری های گوارشی (3/1درصد) و بیماری های کلیوی– ادراری (2/8 درصد). به سایر بیماری‌ها نیز در 7/2 درصد مقالات باقیمانده اشاره گردید.

همچنین از بین انواع مختلف روش های طب مکمل، استفاده از گیاهان و فراورده های گوناگون گیاهی در درمان بیماری‌ها با 43/7 درصد موارد به ترتیب شایع ترین روش طب مکمل اشاره شده در مقالات بودند. رتبه دوم در بین روش های گوناگون طب مکمل مورد اشاره قرار گرفته در مقالات به طب سوزنی تعلق داشت که 10/0 درصد تمامی مقالات را شامل می شد. سایر روش های طب مکمل نیز به ترتیب عبارت بودند از: مدیتیشن، مدیتیشن تنفسی، یوگا و روش های ذهنی– بدنی (8/9 درصد)، هومئوپاتی (7/5 درصد)، ماساژ و لمس درمانی (3/9درصد)، کایروپراکتیک (3/0 درصد)، هیپنوتراپی و خود تلقینی (2/8 درصد). به سایر روش های طب مکمل نیز که از تنوع بسیار بالایی برخوردار هستند در 20/2 درصد مقالات باقیمانده اشاره گردید.

اگرچه در مجموع، 91/6 درصد مقالات مورد بررسی به اثر مثبت درمانی و کارایی بکارگیری طب مکمل در درمان اشاره کرده بودند اما در مقالات مورد بررسی مربوط به محققان کشورهایی مثل چین، ژاپن، کره، هند، ایران، برزیل، ترکیه و ... که دارای پیشینه ای درخور توجه از جنبه طب سنتی هستند، با تقریبی بسیار خوب، 100 درصد مقالات بیانگر اثر مثبت و کارایی روشهای طب مکمل مورد مطالعه بودند که این در نقطه مقابل مقالات مربوط به محققان کشور انگلستان می‌باشد که با 12/4 درصد بیشترین سهم موارد گزارش اثر منفی و عوارض سوء روشهای طب مکمل را به خود اختصاص داده بودند.

بیشترین مقالات چاپ شده در زمینه طب مکمل، مربوط به مراکز آمریکایی و با 46/6 درصد موارد بود. پس ازاین کشور، جایگاه دوم به انگلستان با 10/5 درصد مقالات تعلق داشت. سایر کشورها نیز به ترتیب عبارت بودند از: چین (6/8 درصد)، کانادا (4/0 درصد)، آلمان (3/3 درصد)، استرالیا (3/1 درصد)، ژاپن (2/8 درصد)، هند (2/4 درصد)، ایتالیا و کره هر کدام (2/0 درصد)، سوئد، برزیل و فرانسه هر کدام (1/0 درصد) و ایران (0/3 درصد). سایر کشورهای جهان نیز در مجموع 10/3 درصد مقالات چاپ شده در زمینه طب مکمل را به خود اختصاص داده بودند.

لازم به تاکید است که در 44/8 درصد از مقالاتی که نویسندگان آن‌ها اثر مثبت درمانی و کارایی روش های طب مکمل را گزارش نموده بودند، بر لزوم انجام تحقیقات بیشتر برای تعیین قطعی اثر و مکانیزم عمل روشهای طب مکمل در درمان بیماری‌ها تاکیدشده بود.

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

بحث و نتیجه گیری

طب مکمل نوعی علوم طبیعی است که شناخت آن به گذشته های بسیار دور برمی گردد و استفاده از آن برای مراقبت از سلامتی، بر اساس آداب و رسوم هر منطقه و از زمان مکتوب شدن تاریخ گزارش شده است. امروزه این علم در بسیاری از کشورها به خصوص ایالات متحده و انگلیس مجدداً احیا شده است که در این مقاله جنبه های فرهنگی، تاریخی و فلسفی آن بررسی و بحث شده وبه انواع زیادی از این طب اشاره می شود. استفاده از طب مکمل در دهه اخیر در دنیا به سرعت در حال افزایش است به گونه ای که 76 درصد جمعیت ژاپن از این روش‌ها استفاده می کنند(33).

در همین راستا و به عنوان یک مثال می توان اشاره کرد که یکی از دلایل قابل توجه در بالا بودن تعداد گزارش‌های منفی منتشر شده توسط محققان انگلیسی (12/4 درصد کل مقالات) را می‌توان در اهتمام یکی از پزشکان انگلیسی به نام Ernest E. دید که به جمع آوری و چاپ عوارض سوء روش‌های طب تلفیقی پرداخته و گاهی تا 15 مقاله در یک سال در رد روش های مختلف طب مکمل منتشر نموده است. به نظر می رسد محققان سایر کشورها علاقه چندانی به چاپ مقالات ذکر کننده اثرات منفی به کارگیری طب مکمل ندارند(34، 35، 36، 37، 38، 39، 40).

ازمیان 1604 مقاله چاپ شده توسط محققان کشورهای دارای پیشینه تاریخی و باستانی درخشان اثبات شده در پزشکی(چین، هند، ژاپن، کره، ایران، ایتالیا، یونان، ترکیه، برزیل، پرو و مصر)، 34 مقاله (1/6 درصد از مقالات چاپ شده توسط محققان این کشورها) به محققان ایرانی تعلق داشت ولی سهم جهانی ایران از مقالات فوق به 0/3 درصد کاهش می یابد. با توجه به این نکته و همچنین با در نظر گرفتن این امر که سهم کشور آمریکا از کل مقالات به 46/6 درصد و سهم کشور انگلستان به 10/5 درصد می‌رسد، می‌توان نتیجه گرفت که استفاده از روش‌های طب مکمل از حالت کاملا سنتی و وابسته به موقعیت جغرافیایی خارج شده و مورد توجه مجامع آکادمیک کشورهای پیشرفته نیز قرار گرفته اند. به گونه ای که از بین تمامی 52 روش طب مکمل مورد مطالعه در تحقیق حاضر، که بسیاری از آن‌ها در کشورهایی مثل چین، هند، ایران، مکزیک و ... ابداع شده اند، بدون استثناء بیشترین تعداد مقالات به کشور آمریکا تعلق داشت. نکته دیگری هم که می تواند در اینجا به عنوان شاهد این مدعا مورد استفاده قرار بگیرد این است که اگرچه طب سنتی چین یکی از مهم ترین و مورد توجه ترین بخش های طب مکمل در دنیای پزشکی امروز می باشد(41)، اما در مطالعه حاضر مشخص شد که بیشتر محققانی که در زمینه فوق به تحقیق می پردازند از کشورهای آمریکا و انگلستان می باشند.

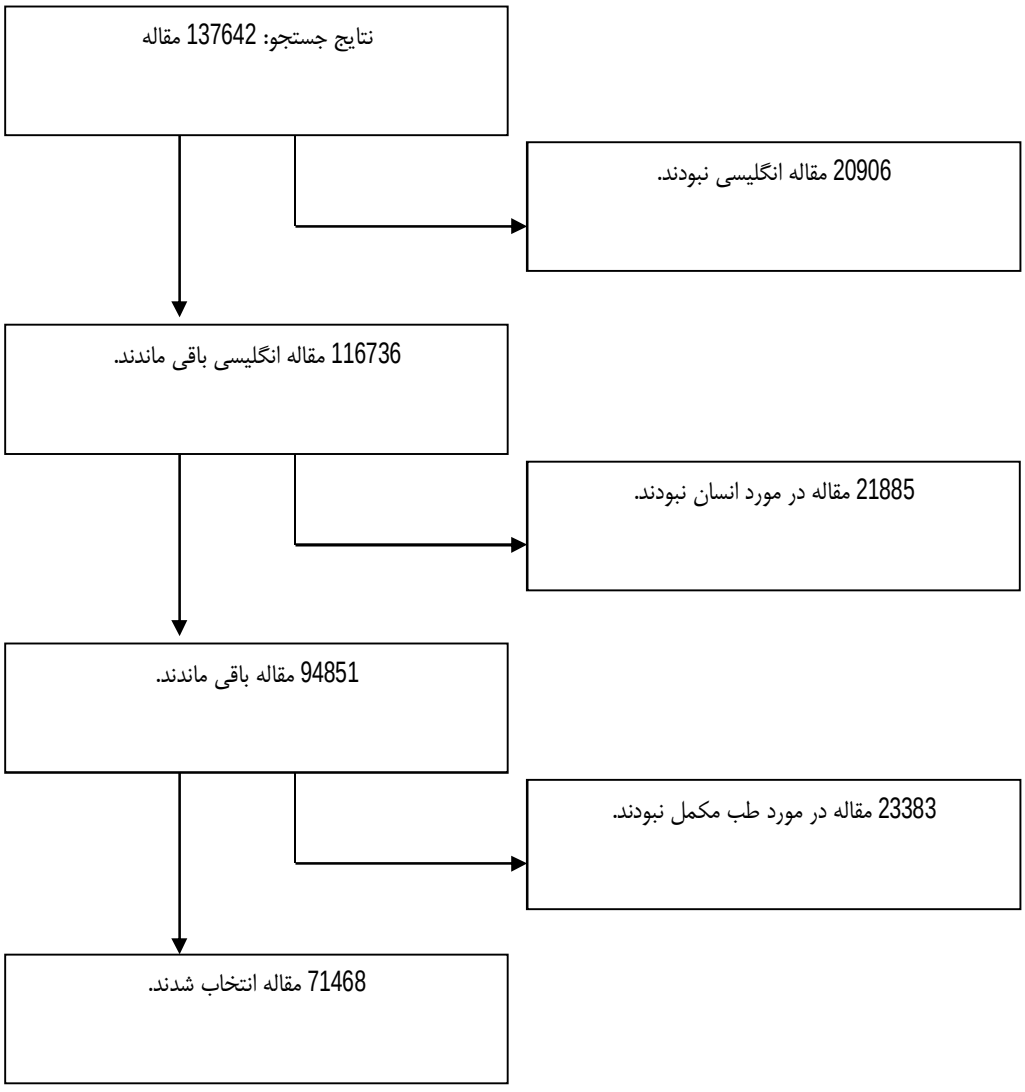
درصد فراوانی استفاده از روش‌های گوناگون طب مکمل در بین کل جمعیت کشور آمریکا به ترتیب برابر با مدیتیشن 24/3 درصد، داروهای گیاهی 18/9 درصد، کایروپرکتیک 7/5 درصد و ... می باشد(42). در حالی که میزان مقالات منتشر شده در ارتباط با همین روش ها به ترتیب با مدیتیشن 9/4 درصد، داروهای گیاهی 45/9 درصد، کایروپرکتیک 3/2 درصد و ... برابر است. این اختلاف نشان دهنده تفاوت میزان علاقه مندی توده مردم آمریکا (به عنوان نمونه ای از سایر کشورها) به عنوان به کار گیرندگان روش های مختلف طب مکمل و میزان علاقه مندی و رویکرد محققان به همین روش‌ها می‌باشد. به عنوان یک مثال، 45/2 درصد مردم آمریکا از دعا و روی آوری به مسائل الهی و معنوی به هنگام بیماری استفاده می کنند(42). در نتیجه، جای خالی بررسی مسائل روحانی، مذهبی و معنوی در مقالات چاپ شده توسط محققان به وضوح مشهود است. با این حال، به نظر می رسد به دلیل ضعف متدولوژی مطالعات انجام شده در زمینه طب مکمل(43) و عدم وجود یک استاندارد جهانی پذیرفته شده(44) نمی توان نتایج به دست آمده را مورد مقایسه و ارزیابی قرار داد. بنابراین، علاوه بر نیاز به نظارت بر تکنیک‌ها و روند استفاده عملی از طب مکمل، تحقیقات بیشتری برای درک و فهم مکانیزم استفاده از این روش‌ها از جنبه علوم مختلف مورد نیاز است.

با توجه به این که 91/6 درصد مقالات بر اثرات مثبت و مفید استفاده از طب مکمل تاکید کردند، این امر لزوم توجه جدی به آموزش روش‌های طب مکمل

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

به دانشجویان پزشکی، بهداشت و سایر رشته‌های مرتبط را نشان می‌دهد (45، 46، 47).

از سوی دیگر اختلاف فاحش بین استفاده از روش‌های مختلف طب مکمل و بیماری‌های مورد درمان بر حسب پراکندگی جغرافیایی، نشان دهنده این واقعیت است که رویکرد استفاده از طب مکمل می‌تواند تابعی از فرهنگ، مذهب، نژاد و قومیت نیز باشد (48، 49، 50، 51، 52، 53).

شکل 1. فلوچارت نشان دهنده روش جستجوی مقالات

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

References

1-Azaizeh H, Saad B, Cooper E and Said O. Traditional Arabic and Islamic Medicine, a Re-emerging Health Aid. Evid Based Complement Alternat Med, **2008**.

2-Eisenberg D M, Davis R B, Ettner S L, Appel S, Wilkey S, Van Rompay M and Kessler R C. Trends in alternative medicine use in the United States, **1990**-**1997**: results of a follow-up national survey. JAMA, **1998**; **280**: **1569**-**75.**

3-Ryder P T, Wolpert B, Orwig D, Carter-Pokras O and Black S A. Complementary and alternative medicine use among older urban African Americans: individual and neighborhood associations. J Natl Med Assoc, **2008**; **100**: **1186**-**92.**

4-http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs**134**.

5-Yeh G Y, Davis R B and Phillips R S. Use of complementary therapies in patients with cardiovascular disease. Am J Cardiol, **2006**; **98**: **673**-**80.**

6-Barimah K B and van Teijlingen E R. The use of traditional medicine by Ghanaians in Canada. BMC Complement Altern Med, **2008**; **8**: **30.**

7-Bucko R A and Iron Cloud S. Lakota health and healing. South Med J, **2008**; **101**: **596**-**8.**

8-Quan H, Lai D, Johnson D, Verhoef M and Musto R. Complementary and alternative medicine use among Chinese and white Canadians. Can Fam Physician, **2008**; **54**: **1563**-**9.**

9-Narayana A and Subhose V. Standardization of Ayurvedic formulations : a scientific review. Bull Indian Inst Hist Med Hyderabad. **2005**; **35**: **21**-**32**.

10-Esmaeili S, Naghibi F, Mosaddegh M, Sahranavard S, Ghafari S and Abdullah N R. Screening of antiplasmodial properties among some traditionally used Iranian plants. J Ethnopharmacol, **2009**; **121**: **400**-**4.**

11-Ben-Arye E, Karkabi K, Karkabi S, Keshet Y, Haddad M and Frenkel M. Attitudes of Arab and Jewish patients toward integration of complementary medicine in primary care clinics in Israel: a cross-cultural study. Soc Sci Med, **2009**; **68**: **177**-**82.**

12-Bai Y F and Xu H. Protective action of piperine against experimental gastric ulcer. Acta Pharmacol Sin, **2000**; **21**: **357**-**9.**

13-Struthers R, Eschiti V S and Patchell B. The experience of being an Anishinabe man healer: ancient healing in a modern world. J Cult Divers, **2008**; **15**: **70**-**5.**

14-Hogendoorn K, Gross C L, Sedgley M and Keller M A. Increased tomato yield through pollination by native Australian Amegilla chlorocyanea (Hymenoptera: Anthophoridae). J Econ Entomol, **2006**; **99**: **828**-**33.**

15-Gori L and Firenzuoli F. Ear acupuncture in European traditional medicine. Evid Based Complement Alternat Med, **2007**; **4**: **13**-**6.**

16-Kim K M, Kwon H S, Jeon S G, Park C H, Sohn S W, Kim D I, Kim S S, Chang Y S, Kim Y K, Cho S H, Min K U and Kim Y Y. Korean ginseng-induced occupational asthma and determination of IgE binding components. J Korean Med Sci, **2008**; **23**: **232**-**5.**

17-Colin P. Homeopathy and respiratory allergies: a series of **147** cases. Homeopathy, **2006**; **95**: **68**-**72.**

18-Senstad O, Leboeuf-Yde C and Borchgrevink C F. Side-effects of chiropractic spinal manipulation: types frequency, discomfort and course. Scand J Prim Health Care, **1996**; **14**: **50**-**3.**

19-Smith A D, Kim Y I and Refsum H. Is folic acid good for everyone? Am J Clin Nutr, **2008**; **87**: **517**-**33.**

20-Janssen P A, Demorest L C and Whynot E M. Acupuncture for substance abuse treatment in the Downtown Eastside of

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

Vancouver. J Urban Health, **2005**; **82**: **285-95.**

21-Sitre S, Dhadse S and Satyanarayan S. Toxicity of herbal pharmaceutical wastewater to a freshwater crustacean Ceriodaphnia dubia. Bull Environ Contam Toxicol, **2009**; **82**: **275-9.**

22-Cambron J A, Dexheimer J **,**Coe P and Swenson R. Side-effects of massage therapy: a cross-sectional study of **100** clients. J Altern Complement Med, **2007**; **13**: **793-6.**

23-Ucan O, Pehlivan S, Ovayolu N, Sevinc A and Camci C. The use of complementary therapies in cancer patients: a questionnaire-based descriptive survey from southeastern Turkey. Am J Clin Oncol, **2008**; **31**: **589-94.**

24-Liptak G S. Complementary and alternative therapies for cerebral palsy. Ment Retard Dev Disabil Res Rev, **2005**; **11**: **156-63.**

25-Haneline M T. Chiropractic manipulation and acute neck pain: a review of the evidence. J Manipulative Physiol Ther, **2005**; **28**: **520-5.**

26-Kutner J S, Smith M C, Corbin L, Hemphill L, Benton K, Mellis B K, Beaty B, Felton S, Yamashita T E, Bryant L L and Fairclough D L. Massage therapy versus simple touch to improve pain and mood in patients with advanced cancer: a randomized trial. Ann Intern Med, **2008**; **149**: **369-79.**

27-Kistin S J and Newman A D. Induction of labor with homeopathy: a case report. J Midwifery Womens Health, **2007**; **52**: **303-7.**

28-Matchim Y and Armer J M. Measuring the psychological impact of mindfulness meditation on health among patients with cancer: a literature review. Oncol Nurs Forum, **2007**; **34**: **1059-66.**

29-Hardy M L. Dietary supplement use in cancer care: help or harm. Hematol Oncol Clin North Am, **2008**; **22**: **581-617**, vii**.**

30-Bruer R A, Spitznagel E and Cloninger C R. The temporal limits of cognitive change from music therapy in elderly persons with dementia or dementia-like cognitive impairment: a randomized controlled trial. J Music Ther, **2007**; **44**: **308-28**.

31-Kroft E B, Berkhof N J, van de Kerkhof P C, Gerritsen R M and de Jong E M. Ultraviolet A phototherapy for sclerotic skin diseases: a systematic review. J Am Acad Dermatol, **2008**; **59**: **1017-30.**

32-Thorgrimsen L, Spector A, Wiles A and Orrell M. Aroma therapy for dementia. Cochrane Database Syst Rev, **2003**; CD**003150.**

33-Hori S, Mihaylov I, Vasconcelos J C and McCoubrie M. Patterns of complementary and alternative medicine use amongst outpatients in Tokyo, Japan. BMC Complement Altern Med, **2008**; **8**: **14.**

34-Ernst E. The current position of complementary/alternative medicine in cancer. Eur J Cancer, **2003**; **39**: **2273-7.**

35-Ernst E. Complementary and alternative medicine in neurology: hype, hope and hazards. Trends Neurosci, **2002**; **25**: **644-5.**

36-Ernst E. Adulteration of Chinese herbal medicines with synthetic drugs: a systematic review. J Intern Med, **2002**; **252**: **107-13.**

37-Ernst E. Complementary therapies in palliative cancer care. Cancer, **2001**; **91**: **2181-5.**

38-Ernst E. A primer of complementary and alternative medicine commonly used by cancer patients. Med J Aust, **2001**; **174**: **88-92.**

39-Ernst E. The role of complementary and alternative medicine in cancer. Lancet Oncol, **2000**; **1**: **176-80.**

40-Gundling K and Ernest E. Complementary and alternative medicine in cardiovascular disease: what is the evidence it works? West J Med, **1999**; **171**: **191-4.**

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

41-Fu J Y. [Analysis of international application of complementary and alternative medicine]. Zhong Xi Yi Jie He Xue Bao, **2008**; **6**: **239-42.**

42-Barnes P M, Powell-Griner E, McFann K and Nahin R L. Complementary and alternative medicine use among adults: United States, **2002**. Adv Data, **2004**; **1-19.**

43-Junhua Z, Hongcai S, Xiumei G, Boli Z, Yaozu X, Hongbo C, Hui W and Ming R. Compound Salvia droplet pill, a traditional Chinese medicine, for the treatment of unstable angina pectoris: a systematic review. Med Sci Monit, **2008**; **14**: RA**1-7.**

44-Li W F, Jiang J G and Chen J. Chinese medicine and its modernization demands. Arch Med Res, **2008**; **39**: **246-51.**

45-Taylor N and Blackwell A. Complementary and Alternative Medicine Familiarization: What's happening in Medical Schools in Wales? Evid Based Complement Alternat Med, **2008**.

46-Rees C E, Wearn A M, Dennis I, Amri H and Greenfield S M. Medical students' attitudes to complementary and alternative medicine: further validation of the IMAQ and findings from an international longitudinal study. Med Teach, **2009**; **31**: **125-32.**

47-Riccard C P and Skelton M. Comparative analysis of **1**st, **2**nd, and **4**th year MD students' attitudes toward Complementary Alternative Medicine (CAM). BMC Res Notes, **2008**; **1**: **84**

48-Chao M T, Wade C and Kronenberg F. Disclosure of complementary and alternative medicine to conventional medical providers: variation by race/ethnicity and type of CAM. J Natl Med Assoc, **2008**; **100**: **1341-9.**

49-Csordas T J, Storck M J and Strauss M. Diagnosis and distress in Navajo healing. J Nerv Ment Dis, **2008**; **196**: **585-96.**

50-Winkelman M. A cross-cultural study of shamanistic healers. J Psychoactive Drugs, **1989**; **21**: **17-24.**

51-Tanaka M J, Gryzlak B M, Zimmerman M B, Nisly N L and Wallace R B. Patterns of natural herb use by Asian and Pacific Islanders. Ethn Health, **2008**; **13**: **93-108.**

52-Beune E J, Haafkens J A, Agyemang C, Schuster J S and Willems D L. How Ghanaian, African-Surinamese and Dutch patients perceive and manage antihypertensive drug treatment: a qualitative study. J Hypertens, **2008**; **26**: **648-56.**

53-Grzywacz J G, Lang W, Suerken C, Quandt S A, Bell R A and Arcury T A. Age, race, and ethnicity in the use of complementary and alternative medicine for health self-management: evidence from the **2002** National Health Interview Survey. J Aging Health, **2005**; **17**: **547-72.**

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

Study of International Approaches on Treatment of Common Diseases Using Different Methods of Complementary Medicine

*Khonsari A[*1], Gorji K[2], Abdollahpur F[3], Dehestani S[4], Mousavi A[5], Delfan B[6], Mansouri M[7], Rashidi M[8], Birjandi M[9]*

(Received:9 Jun, 2008 Accepted:1 Feb, 2009)

Abstract

Introduction: Complementary and Alternative Medicine (CAM) has recently become a focus of interest in curing patients. Although many studies have been published in the recent years arguing about the effectiveness of Complementary and Alternative Medicine, there are some evidences of side effects of using different methods of Complementary and Alternative Medicine. The aim of this paper was to investigate the effectiveness and side effects of CAM.

Materials & methods: We searched the following electronic databases of January 2000 onward: PubMed, Sciencedirect and Springer. Our searching was limited to English language journals and human studies with the keywords: complementary medicine or alternative medicine.

Findings: According to this study, we observed that the most commonly used complementary and alternative methods are herbal remedies and the majority of studies are about neurological and psychological diseases. Altogether, 91,6 percent of the published literature implies the effectiveness of using Complementary and Alternative Medicine and 44,8 percent of this literature implies the need for more studies to specify the mechanism of these remedies.

Conclusion: With an ever-increasing number of consumers reportedly using non-conventional methods of disease management, medical students have now been recognized as key providers in education on complementary and alternative medicine (CAM). The evidence base for CAM is growing but in most areas, it is insufficient for making sound risk/benefit assessments. It is to suggest that further researches are needed to fill all these obvious gaps and necessary financial sources be prepared to accomplish the task.

Key words: complementary medicine, treatment, ethnic varieties, geographic distribution

1. *MSc., Razi Herbal Medicine Research Center, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran (corresponding author)*

2. *Assisst Prof., Faculty of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

3. *MSc., Faculty of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

4. *MSc., Faculty of Health, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

5. *Undergraduate Student of Medicine, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

6. *Associate prof., pharmacologic Research Dept, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

7. *Undergraduate Student of Health, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

8. *Undergraduate Student of Chemistry, Member of Youth Researchers Club, Azad University, Khorramabad, Iran*

9. *MSc., Faculty of Health, Lorestan University of Medical Sciences, Khorramabad, Iran*

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]

Scientific Jour of Ilam Med University

[Downloaded from sjimu.medilam.ac.ir on 2026-11-04]